

ред. А.П. Градова, Б.И. Кузина. – С-Пб.: Специальная литература, 1996. – 510 с.

7. Управление инвестициями: В 2 т. /Шеремет В. В., Павлюченко В. М., Шапиро В. Д. и др. / Под ред. Шеремета В. В. – М.: Высшая школа, 1998. Т. 1. – 416 с.

8. Финансовое планирование и контроль: Пер. с англ./ Под ред. Поукок В. М., Тейлор А. Х. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 480 с.

9. Чернявський А. Д. Організація управління: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1998. – 136 с.

In the article investment activity is examined in the conditions of crisis. Determination of essence is given «crisis». The features of bringing in of investments are probed. Attention applies on the crisis state. Two is examined directions of investments.

УДК 336.74:657.213

Заяць М. Я.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЙ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано еволюцію теорій грошово-кредитного регулювання економіки в регіональному розрізі. Зроблено висновок про можливість адаптації окремих із них в економіку України.

Ключові слова: грошово-кредитні відносини, регіон, економічні теорії.

I. Вступ. Формування ринкового механізму господарювання зумовлює необхідність дослідження західних концепцій використання грошово-кредитної політики та їх адаптації до економічних процесів в Україні, оскільки застосування різних теорій грошово-кредитного регулювання в історичному аспекті було зумовлено різноманітними об'єктивними економічними проблемами.

II. Постановка завдання. Дослідження еволюції теорій грошово-кредитного регулювання економіки доцільно проводити згідно двох основних напрямків: абстрактної та прикладної теорій грошей.

Прихильники абстрактної теорії грошей прагнули знайти вичерпну відповідь на питання, що пов'язані з виявленням суті і внутрішньої природи та форми грошей. Прихильники прикладної теорії грошей не зосереджували увагу на з'ясуванні природи грошей, вони досліджували реальний механізм впливу грошового фактора на економіку, яким має бути його використання державою в її економічній і грошово-кредитній політиці [2, 3]. До прагматичних теорій грошей можна віднести кейнсіанську та монетаристську теорії грошей, що домінували в економічній науці у ХХ столітті.

III. Результати. На Заході у середині 30-х років ХХ ст. бере свій початок напрямок у теорії

грошей – теорія переваг ліквідності. Основоположником вважається економіст, засновник сучасної макроекономічної теорії Джон Мейнард Кейнс. Основи теорії грошей закладені в його наукових працях, насамперед у роботі “Загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей”. Д. Кейнс уперше піддав конструктивній критиці класичну теорію макроекономічного регулювання, що панувала доти. На противагу класичній теорії ринкового саморегулювання і державного невтручання в економіку він запропонував альтернативну макроекономічну теорію, в основі якої лежить державне регулювання економіки. Це явище отримало в науці назву – кейнсіанська революція, яка ґрунтувалась на наступних аргументах [4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12]:

1. Процентна ставка гарантує забезпечення рівноваги між заощадженнями та інвестиціями, оскільки власники заощаджень та інвестори – це зовсім різні економічні групи, які в процесі прийняття рішень керуються неоднаковими мотивами. При цьому процентна ставка не відіграє ролі єдиною чинника, окрім неї, на рівень заощаджень впливають також інші фактори, які не відображають прагнення людей одержувати доходи від заощаджень.

2. Процентна ставка не є єдиним чинником і при вирішенні питання про необхідність інвестування. Важливим фактором, який визначає величину інвестицій є також норма чистого прибутку, очікуваного від інвестування.

3. Крім поточних заощаджень, на грошовому ринку існують два інші джерела інвестицій: готівкові заощадження та кредитні установи, які здатні мультиплікативно примножувати заощаджені гроші, внаслідок чого величина інвестицій може перевищити заощадження.

4. Кейнсіанці ставлять під сумнів класичне положення про високу еластичність цін і заробітної плати, особливо в бік зниження останньої при зменшенні сукупного попиту.

5. При визначенні об'єктів державного впливу на економіку кейнсіанці виходять із того, що головною причиною спаду виробництва є недостатність сукупного попиту. На їхню думку, відставання сукупного попиту від сукупної пропозиції породжують два головні фактори: психологія споживачів, тобто домашніх господарств – зі збільшенням їхнього доходу зменшується та його частка, яка йде на споживання, і збільшується та, яка спрямовується на заощадження.

6. Зниження ефективності капіталу. Зі збільшенням обсягів нагромадження капіталу норма прибутку зменшується відповідно до закону спадної продуктивності капіталу, дана тенденція обумовлюється зниженням можливостей реалізувати вироблені продукти за достатньо високими цінами внаслідок зменшення граничної схильності до споживання.

Отже, зменшення граничної схильності до споживання знижує інвестиційний попит як компонент сукупного попиту. Таким чином, згідно з кейнсіанською теорією, не пропозиція створює попит, а навпаки, попит створює власну пропозицію. Тому головним об'єктом державного втручання в економіку повинен бути сукупний попит, який у кейнсіанській теорії отримав назву “ефективний попит”.

На основі кейнсіанської теорії інфляції сформувався теорія А. Філіпса, яка в 60-ті роки ХХ ст. стала основою для державного регулювання зайнятості та виробництва. А. Філіпс описав закон, котрий виявляє жорстку обернену залежність між безробіттям і заробітною платою: чим вищий рівень безробіття, тим менший приріст номінальної зарплати, а на основі даного висновку він встановив існування тісного зв'язку між заробітною платою і рівнем цін, що в результаті зумовлює таку залежність: чим нижчий рівень безробіття, тим вищий рівень інфляції. Дану залежність автор відобразив за допомогою кривої, яка в економічній теорії дістала назву “кривої Філіпса”.

Теорія А. Філіпса фактично підтверджує положення Дж. Кейнса, що додаткова емісія сприяє збільшенню сукупного попиту і, відповідно, стимулює економічне зростання. Першочерговим завданням для державного регулювання, вважали представники даного напрямку, повинно бути забезпечення стабільності вартісних

показників, в яких виражаються розміри заощаджень, а також “забезпечення стабільності цін за допомогою всіх засобів, наявних у їх розпорядженні [7, 9, 11,12].

Кейнсіанська концепція стала теоретичним обґрунтуванням методів державного регулювання країн Заходу до 70-х років ХХ століття. Основні положення, що відстоюються кейнсіанською теорією у сфері грошового обігу, наступні.

Ринкова економіка є нестійкою системою, що має чимало внутрішніх недоліків, тому держава повинна регулярно використовувати різні інструменти регулювання економіки, зокрема й грошово-кредитні. Ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків у зміні пропозиції грошей і номінального ВВП такий: зміна грошової пропозиції є причиною зміни рівня процентної ставки, що, у свою чергу, зумовлює зміну в інвестиційному попиті і через мультиплікативний ефект – зміну в номінальному ВВП. Основне теоретичне рівняння, на якому базується кейнсіанство:

$$Y = C + G + I \pm NX, \quad (1.1)$$

де Y – номінальний ВВП; C – споживчі витрати; G – державні витрати; I – приватні інвестиції; NX – чистий експорт.

Кейнсіанці відзначають, що чутливість номінального ВВП до зміни пропозиції грошей достатньо велика, а центральний банк при проведенні грошово-кредитної політики повинен володіти значним запасом економічної інформації. Крім того, між приростом грошей в обігу, інвестиціями та наповненням ринку товарами і послугами існує певний часовий лаг. Таким чином, при високій процентній ставці попит на готівку зменшується, при низькій – навпаки, зростає. Отже, рівень відсотка в кейнсіанській теорії є головним фактором, що призводить до зміни попиту на гроші.

Кейнсіанська модель грошового ринку сполучає функцію попиту на трансакційні і спекулятивні залишки, а також враховує мотив обачності, що фактично єднає її з портфельною теорією попиту на гроші. У зв'язку з вищевикладеним кейнсіанці вважають монетарну політику неефективним засобом регулювання економіки, як, наприклад, фіскальну або бюджетну політику.

У 70-х рр. ХХ ст. спостерігалася криза кейнсіанської школи. В економічній науці провідним став неокласичний напрям, зокрема його сучасна форма – монетаризм. Головний теоретик сучасного монетаризму – відомий американський

економіст, лауреат Нобелівської премії М. Фрідмен. Монетаризм базується на переконанні, що ринкова економіка – внутрішньостійка система. Всі негативні моменти – результат некомпетентного втручання держави в економіку, яке треба звести до мінімуму.

Кореляція між грошовим чинником (масою грошей в обігу) і номінальним ВВП виявляється тіснішою, ніж між інвестиціями і ВВП. Динаміка ВВП слідує безпосередньо за динамікою в зміні пропозиції грошей. Монетаристи відзначають, що існує певний взаємозв'язок між кількістю грошей в обігу і загальним обсягом проданих товарів і послуг у межах національної економіки. Цей зв'язок виражається рівнянням обміну І. Фішера:

$$M \times V = P \times Q, \quad (1.2)$$

де M – кількість грошей в обігу; V – швидкість грошей; P – середня ціна товарів і послуг; Q – кількість товарів і послуг, вироблених національною економікою протягом певного періоду часу (за рік).

$P \times Q$ дорівнює сукупності грошових коштів, що обернулися протягом року. Кількість проданих товарів і послуг за певний час (Q) приблизно дорівнює виробництву за той же період (Y). Тотожності тут немає, оскільки за період t можуть продаватися й товари, які були створені раніше, скажімо, за період $(t-1)$. Ці товари увійдуть у показник Q , але не увійдуть до показника поточного виробництва Y . Оскільки частка таких товарів у загальному кругообігу мала, то економісти допускають рівність $Q = Y$. Якщо P – середня ціна одиниці продукції, то

$$M \times V = P \times Y, \quad (1.3)$$

де $P \times Y$ – обсяг виробництва в грошовому вираженні, або номінальний ВВП. Тоді Y можна розглядати як реальний ВВП, а P – як дефлятор ВВП.

Прихильники кількісної теорії грошей вважають, що цілком коректно зробити допущення про постійність швидкості грошей. Якщо величина V постійна, її можна замінити визначеним коефіцієнтом (a), тоді рівняння кількісної теорії грошей набуде вигляду: $aM = PY$. У такому записі це рівняння виражає залежність номінального ВВП від грошової пропозиції, тобто зміна кількості грошей повинна викликати пропорційну зміну номінального ВВП за умови постійної швидкості обігу грошей.

Згідно з неокласичною теорією реальні виробництва визначають наявні на даний момент в економіці фактори виробництва. Отже, зміна

номінального ВВП обумовлена тільки зміною цін. Таким чином, відповідно до кількісної теорії грошей, рівень цін пропорційний кількості грошей в обігу. Але якщо це так, то і зміна рівня цін знаходитиметься також у визначеній залежності від зміни грошової пропозиції. У свою чергу, зміна рівня цін – це показник темпу інфляції. Отже, приріст грошової маси визначатиме, згідно з кількісною теорією грошей, темп інфляції.

Причинно-наслідковий зв'язок між пропозицією грошей і номінальним ВВП здійснюється не через процентну ставку, а безпосередньо. Фактично відомі вхідні-вихідні впливи пропозиції грошей на ВВП, сам же механізм впливу грошей прихований. М. Фрідмен спробував пояснити цей механізм, увівши проміжну категорію – “портфель активів”, тобто сукупність всіх ресурсів, якими володіє індивідум. М. Фрідмен відзначає, що кожна людина звикає до визначеної структури своїх активів: співвідношення готівки та інших видів активів. При збільшенні грошової пропозиції звичне співвідношення змінюється, і щоб відновити його, люди починають пред'являти попит на реальні і фінансові активи. Сукупний попит зростає, а це призводить до зростання ВВП.

На підставі цього М. Фрідмен запропонував “грошове правило” збалансованої довгострокової монетарної політики, а саме: держава повинна підтримувати обґрунтований постійний приріст грошової маси в обігу. Монетарне правило М. Фрідмена – контроль збільшення грошової маси в обігу в межах 3-5 % за рік. Саме такий приріст грошової маси викликає ділову активність в економіці. У разі неконтрольованого збільшення грошової пропозиції (понад 3-5 % за рік) відбуватиметься розкручування інфляції, а якщо темп вливань в економіку буде нижче 3-5 % річних, то темп приросту ВВП зменшуватиметься.

Основні принципи сучасної ринкової економіки, сформульовані М. Фрідменом та іншими економістами – представниками “чикагської школи” (Ф. Найтом, Дж. Стіглер, Дж. Вайнером, Г. Саймонсом, Ф. Кейгеном, А. Голдменом) наприкінці 50-х років ґрунтувались на:

- саморегулюванні ринку;
- вільній конкуренції;
- джерелом труднощів і криз є зовнішні фактори та втручання держави в економіку, а тому необхідно до мінімуму обмежити регулюючу роль держави;

– головним чинником економічного регулювання є кредитно-грошова політика;

– основним змістом грошово-кредитної політики є обмеження заробітної плати, адже саме вона безпосередньо впливає на ціни;

– грошово-кредитна політика повинна формуватися згідно з теорією очікувань, оскільки саме особливості споживачів з їх очікуваннями формують соціальне середовище, в якому функціонує ринкова економіка [7, 9, 11-12].

Проаналізувавши та узагальнивши методологічні підходи учених двох основних теорій грошей кейнсіанства та монетаризму доцільно зробити наступні висновки, а саме:

– в економічній теорії не існує єдиної точки зору, а фактично вона є протилежною щодо характеру впливу монетарних чинників на реальні макроекономічні показники в короткому та довгостроковому періодах;

– теорія монетаризму стверджує, що в довгостроковому періоді гроші залишаються нейтральними стосовно реального ВВП, зайнятості, інвестицій і впливають лише на номінальні значення цих показників. У короткому періоді зміна обсягів грошової пропозиції може спричинити зміни в реальних показниках, але ефект цей буде короткостроковий: через певний час темпи зростання реальних показників виробництва повернуться до попереднього рівня, змінивши при цьому тільки ціни.

Сучасні теоретичні моделі грошово-кредитної політики є синтезом кейнсіанства і монетаризму, в якому враховані раціональні положення кожної з теорій. У довгостроковому періоді в грошово-кредитній політиці сьогодні переважає монетаристський підхід. Разом з тим держава не відмовляється в короткостроковому періоді від дії безпосередньо на процентну ставку в цілях швидкого економічного маневрування.

Кейнсіанська теорія традиційно розглядає монетарну політику з точки зору її дискреційного характеру, що дозволяє уряду легше маневрувати між різними, часто альтернативними цілями. У монетаристській теорії, навпаки, головне значення має проведення не дискреційної монетарної політики. Якщо у кейнсіанській теорії головним об'єктом макрорегулювання у монетарній сфері є відсоткова ставка, то в монетаристській концепції – обсяг грошової маси.

Дослідження теоретичних засад грошово-кредитних засобів регулювання економіки неможливе без аналізу монетарної і фіскальної політики у відкритих економіках, здійсненого

Робертом Манделлом на початку шістдесятих років ХХ століття [7, 9, 11-12]. У своїх новаторських роботах про короткострокові ефекти стабілізаційної політики Манделл розглядає короткострокові ефекти монетарної і фіскальної політики у відкритій економіці.

Манделл розширив так звану модель IS-LM для закритої економіки, розроблену Джоном Хіксом, ввівши в неї зовнішню торгівлю і рух капіталу. Ця модель прояснює рух капіталу у відповідь на різницю облікових ставок і реакцію чистого експорту на співвідношення цін на місцеві та іноземні товари – реальний обмінний курс. Манделл показав, що результати стабілізаційної політики залежать від міжнародної мобільності фінансових активів. Зокрема, він показав, що ефект економічної політики залежить від режиму обмінних курсів: при плаваючих курсах монетарна політика стає сильною, а фіскальна – безсилою, тоді як при фіксованих курсах спостерігається зворотне. Плаваючі обмінні курси та високий ступінь мобільності капіталу – такий монетарний режим сьогодні існує в багатьох країнах.

Манделл ввів в економічну науку принцип ефективної ринкової класифікації та концепцію комбінації політик. Принцип ефективної ринкової класифікації полягає в тому, що кожен інструмент економічної політики повинен бути максимально задіяним для вирішення тих задач макроекономічної адаптації, де його використання найбільш ефективне. Комбінація політик – послідовність використання наявних у розпорядженні влади інструментів економічної політики для досягнення макроекономічної рівноваги. Манделл приділяв багато уваги різниці в темпі змін на різних ринках, а також виявив необхідність зв'язку між цілями та інструментами політики більше, ніж необхідність децентралізації як такої.

Проте, пояснивши умови такої децентралізації, Манделл передбачив ідею, яка протягом тривалого часу була загальноприйнятою: на центральний банк має бути покладена децентралізована відповідальність за стабільність цін.

Особливе місце при дослідженні та аналізі теорій грошово-кредитного регулювання слід віддати працям видатного вітчизняного науковця М. Туган-Барановського. Зокрема, визначне місце у наукових працях М. Туган-Барановського посідає теорія грошей і грошового обігу, в якій автор намагався синтезувати погляди у цій ділянці своїх попередників. З необхідності гро-

шового обігу для господарства впливає питання про цінність грошей. Воно є чи не найголовнішим у теорії грошей. З того приводу М. Туган-Барановський писав: «Центральним питанням у теорії грошових відносин і в той же час відправним пунктом для всіх подальших визначень їх специфічності є питання про чинники, що визначають цінність грошей. Якщо в зазначеному пункті теорії існують неясності, то всі її подальші висновки будуть хиткими та невизначеними» [11].

Між тим, як відзначав М. Туган-Барановський, у сучасній йому економічній науці не існує загальноприйнятої теорії цінності грошей. Натомість є дві теорії, що конкурують між собою: кількісна і товарна. Критично розглядаючи ці теорії, учений зазначив вади і переваги кожної з них, а також запропонував власну теорію цінності грошей, яку він називає кон'юнктурною.

На початку ХХ століття в економічній науці, безумовно, панувала кількісна теорія грошей, запропонована Ірвінгом Фішером. М. Туган-Барановський повністю погоджується із рівнянням обміну І. Фішера, згідно з яким виражена у грошах сума усіх покупок дорівнює вираженій у грошах сумі продажу. Він лише пропонує критично поглянути на деякі аспекти цієї теорії. Це був сміливий крок з боку М. Туган-Барановського, оскільки беззаперечність і відсутність вад у кількісній теорії не піддавалась у той час жодному сумніву.

Критичні зауваження М. Туган-Барановського щодо кількісної теорії зводяться до наступного [1, 11]:

1. Зміна кількості грошей має безсумнівну тенденцію впливати на грошові ціни. Це може відбуватися такими способами: через зміни суспільного попиту на товари; через зміну дисконтного відсотка; через зміни у суспільній свідомості.

2. Зміна кількості грошей призводить до негайного збільшення цін на усі товари лише у тому випадку, коли це збільшення є наслідком зміни грошової одиниці державою. Тобто, кажучи сучасною мовою, відбувається деномінація. У решті ж випадків зміни грошових цін вимагають достатньо довгого періоду часу і відбуватимуться нерівномірно для кожного виду товару.

3. Попередні висновки дають змогу зробити припущення, що короткострокові зміни кількості грошей можуть помітно не впливати на рівень цін. Головний висновок, до якого прихо-

дить М. Туган-Барановський, полягає у тому, що кількісна теорія правильно відображає випадок, коли спостерігається збільшення кількості грошей у країні, що можливо тільки за умов випуску паперових грошей, для аналізу яких вона і має бути використана. Коли йдеться про металеві гроші, зміна їхньої цінності майже ніколи не є наслідком зміни їхньої кількості.

4. У 50-ті роки ХІХ ст. («золота лихоманка» у Каліфорнії та Австралії) підвищення видобутку золота практично не привело до підвищення рівня цін.

Український економіст вибудував теорію цінності грошей у межах власної концепції промислових циклів. Він зазначав, що поряд із тривалими періодами зміни товарних цін є ще й правильні періодичні коливання товарних цін, що охоплюють приблизно десятиліття. Саме ці коливання безпосередньо пов'язані з промисловими циклами.

Отже, на думку М. Туган-Барановського, цінність грошей – це несвідомий, або позасвідомий, стихійний продукт загальної кон'юнктури товарного ринку. І причини зміни цінності грошей (йдеться про металеві гроші) майже ніколи не є наслідком зміни кількості грошей у народному господарстві.

Головна цінність кон'юнктурної теорії у тому, що зміни цінності грошей викликаються не змінами умов попиту і пропозиції окремих товарів, а змінами умов загальної кон'юнктури товарного ринку, тобто загальними умовами товарно-грошового ринку. Далі М. Туган-Барановський стверджує: «до цього часу державна влада майже не ставила перед собою завдання планомірно впливати на цінність грошей. Це стосується і цінності товарів: і у цій галузі суспільна влада, як правило, поводитися абсолютно пасивно, віддаючи утворення товарних цін на розсуд вільної гри економічних сил. Однак між цінністю товарів і цінністю грошей є принципова відмінність: цінність товару створюється на основі свідомих розцінювань окремих індивідів, чим держава керувати не може, натомість цінність грошей є позасвідомим стихійним продуктом соціальної взаємодії, що повною мірою допускає державне регулювання. Тому завдання планомірної політики грошового обігу, що ставить собі за мету регулювання цінності грошей, не містить у собі нічого неможливого. Для економічної науки на передній план висувається нове завдання величезної практичної значущості – вироблення основ раціональної грошової політики» [13].

Отже, М. Туган-Барановський першим з економістів приходять до висновку, що державна грошово-кредитна політика не лише має право на існування, але і стає необхідною у сучасному господарстві. Українському економістові належить перша аргументація державної політики у сфері грошового обігу, перше передбачення майбутніх проблем, з якими стикається світова економіка.

М. Туган-Барановський наголошував на важливій ролі центрального банку держави, тобто такого центрального закладу, що має у своєму розпорядженні величезні кошти і керується у своїх діях не одержанням зиску, а загальнодержавними інтересами, здійснюючи грошово-кредитну політику.

ІV. Висновки. Отже, формування грошово-кредитної політики в сучасних умовах повинно ґрунтуватися на застосуванні синтезованого підходу, що поєднує монетаристське та кейнсіанське бачення. На сучасному етапі монетарна теорія широко застосовується більшістю розвинутих країн світу, й Україною, зокрема, за допомогою світових фінансових інститутів (Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку). Разом з тим ефективність застосування монетаризму в різних державах викликає певні сумніви, що багатьма фахівцями пов'язується як з неадекватним використанням монетаристських рекомендацій, так і з недоліками власне монетарної теорії.

УДК 338.435+336.722.22.(477.86.87)

Крива Ю. Р.

ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ НАСЕЛЕННЯ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ

У статті проаналізовано сучасний стан, динаміку та тенденції обсягів доходів та видатків населення Івано-Франківської області в порівнянні з іншими областями та в цілому по Україні.

Ключові слова: життєвий рівень населення, доходи населення, номінальний дохід, наявний дохід, реальний наявний дохід, видатки населення, заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, дохід від власності, соціальні допомоги та інші трансферти.

1. *Абліцов В.* «Галактика «Україна». Українська діаспора: видатні постаті» / Абліцов В. – К.: КИТ, 2007. – 436 с.

2. *Гнатів О. А.* Таргетування інфляції як оптимальний режим монетарної політики в Україні // Регіональна економіка. – 2009. – № 2. – С. 119-125.

3. *Горшкова Н.* Валютно-курсова політика: практичний досвід та рекомендації / Горшкова Н. // Вісник Національного банку України. – 2007. – №1. – С. 62-66.

4. Антология экономической классики: В 2-х т. – М.: МП «Эконов», 1991. – Т. 1.

5. *Гальчинський А.* Теорія грошей / А. Гальчинський. – К.: Вид-во «Онові», 1997. – 416 с.

6. *Долан Э. Дж.* Экономикс / Э. Дж. Долан, Б. Доменко. – М.: Изд-во «Лазурь», 1994. – 542 с.

7. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Кейнс Дж. М. – М.: Прогресс, 1978.

8. *Костіна Н. І.* Гроші та грошова політика: Навч. посібник / Костіна Н. І. – К.: НІОС, 2001. – 224 с.

9. *Кэмпбелл Р.* Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. с англ. 11-го изд / Кэмпбелл Р. Макконел, Стэнли Л. Брю. К., ХаГар, 2000. – 785 с.

10. Общая теория денег и кредита: Учебник / Под ред. Е. Жукова. – М., 1995. – 473 с.

11. *Проскурін П. В.* Історія економіки та економічних учень / Проскурін П. В. – К.: КНЕУ, 2005. – 372 с.

12. *Сакс Д.* Макроэкономика: глобальный поход / Сакс Д., Ларрен Ф. – М., 1996. – 847 с.

13. *Самуэльсон П.* Экономикс / Самуэльсон П. – М., Прогресс, 1994.

14. *Nenovsky N.*, Place of Labor and Labor Theory in Tugan Baranovsky's Theoretical System, The Kyoto Economic Review, Vol. 78 (2009), No.1, pp. 53-77.

The paper analyzes the evolution of theories of monetary economics in the regional context. The conclusion about the possibility of adapting some of them in Ukraine.

I. Вступ. Найважливішою соціально-економічною категорією, що виражає ступінь задоволення матеріальних і духовних потреб населення є його життєвий рівень. На сьогодні актуальним є аналіз динаміки доходів та видатків населення, а також виявлення та усунення факторів негативного впливу.

II. Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану доходів та видатків населення Івано-Франківської області, виявлення основних тенденцій та напрямків їх зміни. Велику увагу питанням, пов'язаним із формуванням доходів та видатків населення приділяли такі вчені